

УДК 330.34:332.142

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2022-3-2>

Семен Григорович ХАНІН,

канд. економ. наук,
доцент кафедри менеджменту,
маркетингу та публічного адміністрування,
ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»
ORCID: 0000-0003-1520-9504

СТАНОВЛЕННЯ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ІЗ УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

У статті виокремлено засади становлення креативної економіки в Україні із урахуванням досвіду європейських країн. Креативна економіка вимагає підтримки креативних, творчих особистостей, що спроможні генерувати нові, інноваційні та креативні ідеї. До креативного сектору слід відносити культурну спадщину, мистецтво, медіа, функціональний креатив. Виокремлено основні ознаки креативної економіки. Досвід європейських країн доводить необхідність запровадження програм розвитку креативного сектору із використанням існуючих потенційних можливостей та створення мережі креативних майданчиків. Світовий досвід розвитку креативної економіки виступає прикладом для побудови власної моделі розвитку креативних секторів із урахуванням особливостей регіонів та наявного потенціалу країни. Для активізації розвитку креативного сектору в Україні необхідно: підвищити проінформованість населення щодо значущості творчого сектору та інноваційності розвитку економіки; підвищити активність менеджменту регіонів та місцевої влади у напрямі підтримки креативності у різних сферах діяльності; забезпечити на законодавчому рівні механізми активізації підтримки креативного сектору; підвищити правову захищеність авторських прав.

Ключові слова: креативна економіка, розвиток, економічна стійкість, креативний сектор, інтелектуально-інноваційні детермінанти розвитку.

Semen KHANIN

PhD in Economics, Associate Professor of the Management,
marketing and public administration department,
IHE «Academician Yuri Bugay International Scientific
and Technical University»

THE ESTABLISHMENT OF THE CREATIVE ECONOMY IN UKRAINE TAKING INTO ACCOUNT THE EXPERIENCE OF EUROPEAN COUNTRIES

The article highlights the principles of the creation of a creative economy in Ukraine, taking into account the experience of European countries. The creative economy requires the support of creative, creative individuals capable of generating new, innovative and creative ideas. The concept of the formation of the creative economy can be considered as a direction of post-industrial development, economic activity based on knowledge and intellectual and creative activity, and as economic development of creative industries. The creative sector should include cultural heritage, art, media, and functional creativity. The main features of the creative economy are continuous innovative development, which increases the value of intellectual capital; investment in human capital, new goods, technologies, services; growth of the share of knowledge-intensive and innovative products in the country's GDP; increasing the competitiveness of subjects and the country as a whole due to innovativeness; deepening of specialization and cooperation of scientific, technical and innovative activities; increasing security and establishing clear mechanisms for the protection of intellectual property objects and copyrights. The experience of European countries proves the need to introduce programs for the development of the creative sector, taking into account existing potential opportunities and creating a network of creative platforms. The world experience of the development of the creative economy serves as an example for building one's own model of the development of creative sectors, taking into account the peculiarities of the regions and the existing potential of the country. In order to intensify the development of the creative sector in Ukraine, it is necessary to: increase the awareness of the population regarding the importance of the creative sector and innovativeness of the economic development; to increase the activity of the management of regions

and local authorities in the direction of supporting creativity in various spheres of activity; to ensure at the legislative level mechanisms for activating the support of the creative sector; increase the legal protection of copyright.

Keywords: *creative economy, development, economic sustainability, creative sector, intellectual and innovative determinants of development.*

Постановка проблеми. Сучасні тенденції економічного розвитку все більше актуалізують проблематику детермінуючої ролі інтелектуально-інноваційних детермінант та інтелектуалізації економічних процесів під впливом глобалізаційних тенденцій. Цьому сприяють і процеси цифровізації суспільного життя. Не залишається осторонь і Україна. Сектор креативної економіки все більше набуває ваги у доданій вартості та валовому регіональному продукті, збільшується кількість малого та середнього бізнесу, що приймає участь у креативному секторі, формуються регіональні творчі кластери, поширюються артпроекти у культурній сфері. Країни ЄС, спираючись на культурну спадщину, проводять цілеспрямовану політику розбудови креативного сектору. Постіндустріальний розвиток довів, що головним економічним ресурсом стає людина та її унікальні інтелектуально-креативні здібності, саме вони зумовлюють трансформацію потенціалу у капітал.

Креативна економіка вимагає підтримки креативних, творчих особистостей, які спроможні генерувати нові, інноваційні та креативні ідеї. Підприємства, що працюють у креативному секторі, як й інші підприємства прагнуть отримати прибуток, але головна відмінність полягає у тому, що вони це намагаються зробити за рахунок створення, розроблення, виробництва та дистрибуції нових продуктів та послуг за підтримки креативних та творчих працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед закордонних науковців, що стояли у витоків заснування концепції креативного напрямку розвитку постіндустріального суспільства, слід відмітити таких вчених, як: К. Ворполь, Дж. Гоукінс, Ч. Лендрі, Д. Мулган, Д. Тапскотт, Р. Флорида, Дж. Хокінс, Р. Хьюзін та ін.

Так, Дж. Хокінс вперше ввів у науковий обіг поняття «креативна економіка» [11]. Р. Флоріда вніс інше тлумачення сутності поняття «креативна економіка», поклавши в основу її специфіки

ознаку професій, рід зайнятості працівників у творчій промисловості [6].

Науковці розглядають як теоретичні так і прикладні аспекти розвитку креативної економіки. Серед вітчизняних науковців, що активно займаються проблематикою становлення креативної економіки в Україні, слід віднести: М. Бутка, В. Геєця, О. Джуган, О. Дорошенка, О. Єгорова, Д. Лук'яненко [1], О. Попело, В. Приходько, С. Тульчинську [4], Р. Тульчинського [5], В. Худолей, В. Чевганову [7] та ін.

При цьому, незважаючи на існуючі наукові та прикладні наробки, необхідні подальші дослідження у напрямі становлення креативної економіки в Україні, оскільки розвиток креативної економіки є досить динамічним, що потребує регулярного вивчення та узагальнення відповідного досвіду зокрема країн ЄС.

Метою статті виступає виокремлення засад становлення креативної економіки в Україні із урахуванням досвіду європейських країн. Для досягнення поставленої мети автором було: обґрунтовано актуальність дослідження; визначено сутнісні ознаки креативної економіки та креативного сектору, що стає платформою для її становлення; проаналізовано досвід європейських країн у напрямі формування креативної економіки; на основі аналізу досвіду європейських країн у напрямі розвитку креативної економіки обґрунтовано напрями її формування для України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В цілому концепція розвитку креативної економіки як напряму постіндустріального розвитку розглядається як еволюційна концепція економічної діяльності, що заснована на знаннях та інтелектуально-креативній діяльності, а також як економічний розвиток креативних індустрій, що об'єднані у креативний сектор. У свою чергу, до напрямів креативного сектору можна віднести (рис. 1):

- по-перше, культурну спадщину, що базується на традиційній культурі та культурних пам'ятках;
- по-друге, мистецтво, що об'єднує образотворче та виконавче мистецтво;
- по-третє, медіа, що об'єднує публікації, видавництво, аудіовізуальні твори та новий цифровий контент;
- по-четверте, функціональний креатив, що включає дизайн у всіх його проявах та креативні послуги, серед яких реклама та інші цифрові послуги.

Рис. 1. Представлення засад становлення креативної економіки

Джерело: запропоновано автором

Креативна економіка спонукає до налагодження взаємодії між різними видами економічної діяльності при створенні нової продукції та послуг, нових бізнес-моделей, нових видів соціальних стосунків та соціальної взаємодії, формуванні культурної парадигми. Становлення креативної економіки вимагає формування привабливого інвестиційного клімату, розвитку інтелектуального капіталу, модернізації системи освіти, розвитку соціальної сфери та використання цифрових технологій.

Головними ознаками креативної економіки виступають:

- безперервний інноваційний розвиток, що підвищує значення інтелектуального капіталу;
- інвестування у людський капітал, нові товари, технології та послуги;
- зростання частки наукоємної та інноваційної продукції у ВВП країни;
- підвищення конкурентоспроможності суб'єктів та країни в цілому за рахунок інноваційності;

- поглиблення спеціалізації та кооперації науково-технічної та інноваційної діяльності;
- підвищення захищеності та налагодження чітких механізмів захисту об'єктів інтелектуальної власності та авторських прав.

В країнах ЄС відбувається реалізація як загальної програми підтримки креативного економічного розвитку «Креативна Європа» так і держави самостійно втілюють політику щодо підтримки креативного сектору із урахуванням існуючих потенційних можливостей. Бюджет програми «Креативна Європа» на 2021–2027 рр. становить 2,44 млрд євро, що майже на 1 млрд більше порівняно із бюджетом цієї програми на 2014–2020 рр., що становив 1,47 млрд євро. До основних цілей реалізації цієї програми підтримки креативного розвитку європейських країн відноситься: по-перше, охорона, розвиток й мотивування культурного та мовного європейського поступу; по-друге, підвищення конкурентоспроможності економічного потенціалу культурного та креативного секторів [9].

Країни Європи створили першу Європейську мережу креативних хабів, що вже об'єднує 215 різноспрямованих майданчиків з 38 європейських країн [10].

Світовий досвід розвитку креативного сектору доводить його ефективність для економічного розвитку, яка проявляється не тільки у створеній вартості у цьому секторі, а й у збільшенні робочих місць, підвищенні зайнятості серед уразливих верств населення, що відповідає принципам інклюзивності економічного розвитку, перетворенні міського простору за рахунок розміщення креативних підприємств у так званих «бідних» районах та сприяє розвитку соціальної та міської інфраструктури міст.

Так, у Великобританії у креативному секторі працює 2,5 млн осіб. Останні роки країна демонструє зростання креативного сектору до майже 9 % річних. Виробництво цього сектору генерує близька 10 млн фунтів на годину [8]. Осередками розвитку креативного сектору у Великобританії виступають такі місця, як: Бакінгемшир, Беркшир, Західний Сассекс, Лондон та Оксфорд. Одним із розвинутих осередків креативного сектору є Лондон. Столиця нараховує понад 380 тис. креативних підприємств, що забезпечують 16 % економіки міста, що становить понад 19 млрд фунтів [6].

Іншим прикладом підтримки креативного сектору виступає Німеччина. У цій країні активно підтримується реклама, архітекту-

ра, відеоігри, інформаційні та комп'ютерні технології, а осередками розвитку креативного сектору стали такі міста країни як Берлін, Райсбург та інші. У Берліні налічується понад 24 тис. компаній, що працюють у креативному секторі, у яких зайнято 170 тис. працівників [3]. По всій Німеччині відкриваються креативні, культурні центри, що сприяють розвитку креативної економіки. Також, проводиться велика робота щодо інформування населення про переваги та значення розвитку креативного сектору, залучення існуючого потенціалу для розвитку креативної економіки.

Світовий досвід розвитку креативної економіки виступає прикладом для побудови власної моделі розвитку креативних секторів із урахуванням особливостей регіонів та наявного потенціалу країни. Для активізації розвитку креативного сектору в Україні необхідно забезпечити наступні кроки: підвищити проінформованість населення щодо значущості творчого сектору та інноваційності розвитку економіки; підвищити активність менеджменту регіонів та місцевої влади у напрямі підтримки креативності; забезпечити на законодавчому рівні механізми активізації підтримки креативного сектору через правові, фінансові, податкові стимули; підвищити правову захищеність авторських прав.

Впровадження цих та інших заходів щодо підтримки розвитку креативної економіки сприятиме отриманню таких позитивних результатів для економічного розвитку країни та її регіонів, як:

- підвищення зайнятості населення; також важливим є те, що заміна працівників креативного сектору на машини та штучний інтелект за розрахунками фахівців можлива не більше ніж на 25 %, тоді як в інших сферах економічної діяльності це можливо до 85 % впродовж найближчих 20 років;
- збільшення частки ВВП за рахунок розвитку креативного сектору економіки. Світовий досвід доводить, що 10 % зростання ВВП можливо забезпечити за рахунок креативного сектору;
- підвищення диверсифікації економіки, що сприяє підвищенню її стійкості та конкурентоспроможності на світовому ринку;
- підвищення якості життя в цілому за рахунок впровадження креативних бізнес-моделей, підвищення зайнятості та доходів населення.

Висновки та пропозиції. Наведені факти щодо європейських країн та статистичні дані розвитку креативного сектору доводять ефективність даного сектору. Креативна економіка розвивається швидкими темпами, що позитивно відбивається у складі ВВП країн, забезпечує зростання зайнятості населення, стимулює інноваційний вектор розвитку економіки, підвищення конкурентоспроможності та стійкості економіки за рахунок диверсифікації. Для України розвиток креативного сектору економіки може стати потужним поштовхом для стійкого економічного розвитку, оскільки для цього наявний інтелектуальний потенціал населення.

Подальших досліджень вимагає виокремлення мотиваційних регуляторів та чинників активізації формування креативної економіки на рівні регіональних економічних систем України для забезпечення використання наявного потенціалу територій відповідно до вектору постіндустріального суспільного розвитку.

© Ханін С.Г., 2022

ЛІТЕРАТУРА

1. Лук'яненко Д., Бурмака М., Галахова Т. Ідентифікація креативних інвестицій в глобальній економіці. *Міжнародна економічна політика*. 2016. Вип. 2. (25). С. 7-20.

2. Перепелюкова О.В., Тульчинська С.О., Дергалюк Б. В. Інтелектуальна складова інноваційної моделі економічного зростання регіонів. *Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 26. Ч. I. С. 144-147.

3. Приходько В.П., Єгорова О.О., Джуган О.В. Досвід ЄС у розвитку креативної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 24. Ч. 3. С. 48-52.

4. Тульчинська С.О. Перспективи та доміанти розвитку інтелектуально-інноваційної системи регіонів України: монографія. Херсон: Вид-во «ПП Вишемирський В.С.», 2014. 210 с.

5. Тульчинський Р. В. Детермінанти становлення нового регіоналізму: теорія, методологія, практика: монографія. Херсон, Вид-во «ПП Вишемирський В.С.», 2018. 400 с.

6. Флорида Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее; пер. с англ. URL: <http://www.twirpx.com/file/745279>.

7. Чевганова В.Я., Введенська А.В., Заплава О.Ю. Креативна економіка: світовий досвід та уроки для України. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 9. С. 680-688.

8. Comparing the Creative Economies of Canada, the U.K., and the U.S. URL: <https://www.citylab.com/life/2016/04/how-do-the-worlds-top-creative-economies-stack-up/479022/>.

9. Creative Europe. European Commission. 2021. URL : https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/about_en.

10. European Creative Hubs Network Project evaluation. European Creative Hubs Network. URL : <http://creativehubs.net/tools/ECHN-final-external-evaluation-SUMMARY.pdf>

11. Howkins J. *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. The Penguin press, 2001.

REFERENCES

1. Lukianenko, D., Burmaka, M., Halakhova, T. (2016), *Indentyfikatsiia kreatyvnykh investytsii v hlobalnii ekonomitsi* [Identification of creative investments in the global economy]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*. Vol. 2.(25). pp. 7-20.

2. Perepeliukova, O.V., Tulchynska, S.O., Derhaliuk, B.V. (2019). Intellectual component of the innovative model of economic growth of regions. *International Economic Relations and the World Economy Series*. Vol. 26. no. 1. Pp. 144-147.

3. Prykhodko, V.P., Yehorova, O.O. and Dzhuhan O.V. (2019), *Dosvid YeS u rozvytku kreatyvnoi ekonomiky* [The experience of the EU in the development of the creative economy]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Vol. 24. no 3. pp. 48-52.

4. Tul'chyns'ka, S.O. (2014), *Perspektyvy ta dominanty rozvytku intelektual'noinnovatsijnoi systemy rehioniv Ukrainy* PP «Vishemirsky», Kherson, Ukraine.

5. Tulchinsky, R.V. (2018). *Determinanty stanovlennya novoho rehionalizmu: teoriya, metodolohiya, praktyka* [Determinants of the formation of a new regionalism: theory, methodology, practice]. Kherson, Publishing House «PE Vyshemirsky VS». (in Ukraine).

6. Floryda, R. *Kreatyvnyi klass: liudy, kotorye menaiut budushchee; persanhl* [Creative class: people who change the future; trans. from English]. URL: <http://www.twirpx.com/file/745279>.

7. Chevhanova, V.Ia., Vvedenska, A.V. and Zaplava, O.Iu. (2018), Kreatyvna ekonomika: svitovyi dosvid ta uroky dlia Ukrainy [Creative economy: world experience and lessons for Ukraine. Economy and society]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vol. 9. pp. 680-688.

8. Comparing the Creative Economies of Canada, the U.K., and the U.S. URL: <https://www.citylab.com/life/2016/04/how-do-the-worlds-top-creative-economies-stack-up/479022/>.

9. Creative Europe. European Commission. 2021. URL : https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/about_en.

10. European Creative Hubs Network Project evaluation. European Creative Hubs Network. URL : <http://creativehubs.net/tools/ECHN-final-external-evaluation-SUMMARY.pdf>.

11. Howkins J. The Creative Economy: How People Make Money from Ideas. The Penguin press, 2001.

СТАТТЯ НАДІЙШЛА ДО РЕДАКЦІЇ 02.08.2022